

Dato: 04. mars 2025

Fra/til:

Referent: Knut Johannes Sverre

Møteleder: Tonje Brenna

Saksnr.:

Til stede: Lars Erik Andersen
Camilla Vaccaro
Oda Sofie Heien Larsen
Honoratte BNN Muhanzi
Gunnhild Hokholt Bjerve

Statsråd Tonje Brenna
Statssekretær Ellen Bakken

Avdelingsdirektør Vibeke Trålim, Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Seniorrådgiver Knut Johannes Sverre, Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Rådgiver Tonje Krakeli Sneen, Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Seniorrådgiver Hanne Riksheim, Barne og familiedepartementet
Kristine Aune Skaar, Kultur og likestillingsdepartementet

Fraværende:

Kopi:

Referat fra møte i Kontaktutvalget 04.03.2025

1. Velkommen v/statsråd Tonje Brenna

Statsråden ønsket velkommen og takket for å få delta på andre dag av konferansen Makt og muligheter. Hun informerte om at regjeringen er i slutfasen av arbeidet med stortingsmeldingen om sosial utjevning og mobilitet, og takket for gode innspill fra samarbeidsforumet.

3. Hovedinnlegg fra SF med påfølgende diskusjon: Arbeidende fattige og press på velferdsordningene

Lars Erik Andersen fra Velferdsalliansen tok opp forumets bekymring rundt arbeidende fattige i Norge. Det ble påpekt at arbeid tradisjonelt har vært sett på som en vei ut av fattigdom, men at de mener dette idealet ikke lenger stemmer like godt. Økende renter, leiepriser og matpriser har gjort det vanskelig for mange familier å få endene til å møtes, selv med to inntekter. Tidligere kunne slik inntekt være tilstrekkelig, men nå er det mange som må søke om bostøtte og sosialhjelp for å klare sine utgifter. Dette øker presset på velferdsordningene.

Samarbeidsforumet viste til konsekvensene av dette, og uttrykte bekymring for at mange familier må kutte ut sosiale aktiviteter for barna sine, noe som kan føre til sosial eksklusjon. Forumet nevnte også at noen må utsette viktige legetimer på grunn av økonomiske begrensninger, noe som kan få alvorlige konsekvenser for både fysisk og psykisk helse. Forumet viste til at lavtlønnsutvalgets rapport konkluderer med at utviklingen over tid ikke viser en betydelig andel arbeidende fattige i Norge, men mener at rapporten bygger på feil grunnlag. Forumet påpekte at utvalget baserer seg på en lavtlønnsgrænse på $\frac{2}{3}$ av medianinntekt, noe som tilsvarer omtrent 405 000 kroner i året for en heltidsstilling. Forumet mener dette er for lavt, og at lavtlønnsgrænsen ikke måler økonomisk utenforskap på en effektiv måte. Det ble som grunnlag for dette henvist til at levekårsundersøkelsen fra SSB viser at 21,7% av befolkningen ikke kan møte en uforutsett utgift, selv om "bare" 10% lever under fattigdomsgrensen.

Forumet avsluttet med å uttrykke bekymring for at behovet for hjelp fra velferdsstaten og organisasjoner øker, ettersom stadig flere sliter med å få husholdningsøkonomien til å gå rundt. De frykter at noen må ta flere jobber for å betale regninger og bokostnader, og at dette kan føre til økt fattigdom og utenforskap. De etterlyste politiske tiltak for å bedre situasjonen, spesielt med tanke på høye boutgifter og behovet for bedre lønns- og arbeidsvilkår i lavtlønnsyrker.

Diskusjon:

Statsråden startet med å påpeke at Lavtlønnsutvalget hadde et mandat med et litt annet utgangspunkt enn å vurdere den nåværende situasjonen gitt prisstigningen de siste årene. Hun viste til at forumet peker på bransjer med lav organisasjonsgrad, og var enig i at dette er en utfordring. Statsråden viste til at den ventede reallønnsveksten i Norge fremover er positiv, selv om det ikke hjelper like mye for de som har minst. Statsråden nevnte tre tiltak regjeringen har gjennomført som særlig viktige: ansvarlig økonomisk politikk for å få ned prisveksten, økt barnetrygd, og strømstøtteordning. Hun la også til at barnehage og SFO har blitt billigere.

Forumet delte at de har fått tilbakemeldinger om at foreldre med jobb må stå i matkø og flere søker om sosialhjelp. Statsråden svarte at inflasjon er hovedproblemet og at det er viktig å få bukt med den. Hun oppfordret til å fortelle de som møter utfordringer at velferdsordningene er til for å brukes og at man ikke skal skamme seg over å benytte dem. Statsråden var også glad for at forumet peker på organisasjonsgrad som viktig, og bemerket at lav organisasjonsgrad er særlig karakteristisk for bransjer med høyt gjennomtrekk. Forumet foreslo som tiltak å gjøre det billigere å være fagorganisert. Statsråden svarte at fradraget for fagforeningskontingent er mer enn doblet, men var enig i at det tar tid før fradraget slår ut i mindre skatt, og at ventetiden kan påvirke om noen vil organisere seg.

Forumet viste og til tilfeller i Nav der inntektsnivået alene har vært årsak til avslag om stønad, og ikke satt i sammenheng med utgifter i husholdningen. Statsråden understreket at man skal ta høyde for utgifter, spesielt for søkere med barn. Hun påpekte at det er særlig vanskelig for aleneboende, og at bolig er den store utfordringen, både for de med lån og på leiemarkedet. Statsråden avsluttet med å fremheve

viktigheten av strømstøtte og bostøtte, og bemerket at det er positivt at andelen barn i lavinntektsfamilier i Norge er noe redusert.

4. Sosialhjelp, gjeldsordning og økonomisk rådgivning

Camilla Vaccaro innledet om varierende sosialhjelpssatser i kommunene og påpekte at kommunene følger de statlige veiledende satsene i varierende grad, noe som kan føre til store forskjeller i utbetalingene. Forumet fremhevet at dette skaper økonomiske utfordringer for sosialhjelpsmottakere, spesielt i kommuner med lave satser. Forumet understreket at utgifter til grunnleggende behov som mat, klær og hygiene er relativt like uavhengig av hvor man bor, mens boutgifter varierer betydelig. Dette gjør det vanskelig for sosialhjelpsmottakere i kommuner med lave satser å dekke nødvendige utgifter. Forumet argumenterte for at det er viktig å etablere et system som sikrer like ytelser uavhengig av bosted for å redusere ulikhetene mellom kommunene og sikre at alle har mulighet til å dekke grunnleggende behov uten å måtte bekymre seg for varierende sosialhjelpssatser.

Videre tok forumet opp temaet gjeldsordning og hvordan inntekter fra hjemmeboende barn påvirker foreldrenes gjeldsordning. Forumet stilte spørsmål ved om barnets inntekter tas med i beregningen av husstandens inntekter, da dette kan medføre at ungdom i praksis da vil bidra til å betale ned foreldrenes gjeld. Dette kan gi ungdom en vanskelig økonomisk start på voksenlivet, og redusere insentivene til å få arbeidserfaring. Det ble argumentert for at barnas inntekter ikke bør medregnes før de har fullført videregående opplæring, da dette kan redusere insentivene for å fullføre utdanning og få seg jobb. Forumet viste til bostøtten, hvor aldersgrensen for at hjemmeboende barns inntekt skal medberegnes er 20 år, og foreslo at en lignende praksis bør gjelde for gjeldsordning.

Forumet tok så opp temaet økonomisk rådgivning og kritiserte de lange ventetidene for å få økonomisk rådgivning hos Nav. Det ble påpekt at rådgivningen ofte ikke fører til økt økonomisk forståelse, og at kriteriene for å få økonomisk rådgivning er høye, noe som gjør det vanskelig for mange å få den hjelpen de trenger. Det bør tilbys mer praktisk opplæring i økonomisk håndtering tilpasset ulike målgrupper, som ungdom og personer med lav utdanning. Det er og behov for bedre tilgang til gjeldsrådgivning for innsatte i fengsel for å lette deres reintegrering i samfunnet etter løslatelse.

Diskusjon:

Statsråden understreket at de veiledende satsene for sosialhjelp er underordnet lovens krav om individuell vurdering. Hun advarte mot å gå bort fra dette kravet, da det er viktig å sikre at hver enkelt sak vurderes individuelt, og at et for stort fokus på kommunale veiledende satser kan risikere å utvanne kravet om individuell vurdering. Videre viste statsråden til frivillighetens rolle i å identifisere personer med behov og henvise til Nav-kontoret for nødvendig hjelp.

For gjeldsordning informerte representanten fra Barne- og familiedepartementet (BFD) om at inntekten til hjemmeboende barn over 18 år som fortsatt er i skolegang, skal holdes utenfor inntektsgrunnlaget når foreldrenes gjeldsordning fastsettes.

Hjemmeboende barn over 18 år med egen inntekt, må som hovedregel dekke eget underhold, med unntak for deltidsarbeid/ekstrajobb ved siden av skolegang. Statsråden la til at regjeringen også har gjort flere tiltak for å forbedre ordningen. I diskusjonen om økonomisk rådgivning støttet statsråden forumet syn på dette som en viktig tjeneste og betydningen av at tilgjengeligheten økes.

5. Vilkår for organisasjonene og momskompensasjonsordningen

Oda Sofie Heien Larsen påpekte at det er utfordrende vilkår for organisasjonene som jobber for sosialt og økonomisk vanskeligstilte. Det ble vist til at rammebetingelser for frivilligheten som jobber med sårbare grupper ikke medfører tilstrekkelig finansiering eller forutsigbarhet. Forumet fremhevet behovet for økte driftsmidler og flerårige prosjektmidler der det vil være mulig å søke igjen etter 3 år, samt mindre byråkratiske tilskuddsordninger. Det er behov for mer fleksible finansieringsordninger som tillater organisasjonene å tilpasse seg endringer i behov og ressurser.

Videre adresserte forumet momskompensasjonsordningen og kritiserte avgrensningen mot offentlig virksomhet, som gjør at aktiviteter som anses som offentlige oppgaver faller utenfor ordningen. Det ble også pekt på behov for klargjøring av hva som menes med «privatøkonomiske fordeler», og vist til at tiltak som hjelper deltakere med å komme seg ut i arbeidslivet ikke kvalifiserte til å motta momskompensasjon, ettersom deltakerne vil motta lønn dersom de kommer seg ut i arbeid. Forumet mener og at ordningen må regelstyres for å sikre full kompensasjon til alle kvalifiserte organisasjoner

Diskusjon:

Statsråden viste til embetsverket i Arbeids- og inkluderingsdepartementet som påpekte at innspillene angående tilskuddsordningene er kjente problemstillinger og at innspillene tas med i det videre arbeidet. Departementet viste også til at nåværende prosjektstøtte for arbeidstrening hos Avdir er ment å teste ut og utvikle gode metoder, men ikke er ment som varig driftstøtte, der større ordninger som arbeidsmarkedstiltak er mer aktuelle for tiltak som kan skaleres. Det ble samtidig erkjent at det er en utfordring for mindre organisasjoner å passe inn i disse ordningene.

For momskompensasjonen viste representanten for Kultur og likestillingsdepartementet til en høringsprosess for nytt regelverk rundt ordningen, og viste til at problemstillingene forumet løftet har blitt adressert av flere og jobbes med.

6. Avslutning og oppsummering

Statsråden takket for møtet. På spørsmål fra forumet om oppfølging av forumets tidligere innspill viste hun til flere tiltak Regjeringen har gjort på områder forumet er opptatt av, inkludert satsing på arbeidsmarkedstiltak, økte veiledertetthet i Nav, samt styrking av barnetrygden og endringer i bostøtteordningen. Arbeids- og inkluderingsdepartementet viste og til pågående dialog med forumet om hvordan dialogen mellom regjeringen og forumet som representanter for økonomisk og sosialt vanskeligstilte kan styrkes og sikres relevans. Det var enighet om å fortsette denne dialogen.